

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

فرستنده: عثمان حیدری

۱۱ دمبر ۲۰۲۳

ونزوئلا و گویان بر لبه پرتگاه جنگ

یکی از کهنه ترین مناقشات

مناقشه دراز مدت بین ونزوئلا و گویان بر سر مالکیت منطقه غرب رودخانه اسکیبو تشدید شده است. دلیل درگیری قریب الوقوع بین دو کشور، همه پرسی ونزوئلا در سوم دسمبر در مورد مالکیت قلمرو گویان-اسکیبو بود که از قرن نوزدهم مورد مناقشه بوده است. در این همه پرسی مردم به الحاق این سرزمین به ونزوئلا رأی مثبت دادند، در نتیجه، ترس از این که طرفین دست به اسلحه ببرند، هر روز بیشتر می شود.

در این همه پرسی از مردم ونزوئلا خواسته شد به پنج سؤال در مورد گویان پاسخ دهند. از جمله این سؤالها حمایت از موضع دولت مبنی بر به رسمیت نشناختن تصمیمات دیوان بین المللی دادگستری سازمان ملل متحد در مورد مسأله ارضی، اما به رسمیت شناختن کنوانسیون ۱۹۶۶ ژنو به عنوان «تنها سند قانونی معتبر» که راه حل «رضایت بخش» اختلاف نظر با کشور همسایه را تعریف می کند، بود. بر مبنای این پیشنهاد باید یک کمیسیون مختلط متشکل از نمایندگان ونزوئلا و گویان برای یافتن راه حل نهایی برای مناقشه مرزی تشکیل شود و یا راه حل صلح آمیز دیگری که توسط سازمان ملل ارائه می شود مورد حمایت قرار گیرد.

سؤالات دیگر شامل عدم به رسمیت شناختن صلاحیت دیوان دادگستری بین المللی سازمان ملل برای حل و فصل اختلافات و رد کنترل غیرقانونی گویان بر مناطق بحری که با ونزوئلا هم مرز نیست بود. سؤال نهایی این بود: «آیا با ایجاد ایالت گویان-اسکیبو و توسعه یک طرح تسریع شده برای خدمات یکپارچه برای مردم فعلی و آینده این ایالت، از جمله اعطای شهروندی و کارت شناسایی ونزوئلا مطابق با کنوانسیون ژنو و حقوق بین

الملل که منجر به الحاق سرزمین مذکور به خاک ونزوئلا خواهد شد، موافقت؟ میزان مشارکت در همه پرسی بیش از ۵۰ درصد بود. همانطور که رئیس شورای ملی انتخابات ونزوئلا، الویس آموروزو، خاطرنشان کرد، بیش از ۹۵ درصد از رأی دهندگان به همه سؤالات پاسخ مثبت دادند و ۹۷ درصد از شرکت کنندگان در همه پرسی از پیشنهاد اعتراض به تصمیم دادگاه داورى پاریس در سال ۱۸۹۹ که بنا بر آن اسکیبو به بریتانیای کبیر تعلق می‌گرفت (گویان در آن زمان مستعمره بریتانیا بود) حمایت کردند.

نیکلاس مادورو رئیس جمهور ونزوئلا پیروزی مردم ونزوئلا را تبریک گفت و تصمیمات اتخاذ شده در همه پرسی را الزام آور توصیف کرد. مادورو گفت: «ما اولین گام‌ها را در یک مرحله تاریخی جدید برداشته‌ایم تا برای آنچه که از آن ماست مبارزه کنیم و آنچه را که پیشکسوتان رهائی‌بخش ما برایمان باقی گذارده‌اند (گویان- اسکیبو)، باز پس گیریم».

دولت گویان این همه پرسی را محکوم کرد و از دیوان بین المللی دادگستری سازمان ملل خواست تا آن را مردود اعلام نماید. خانم دلسی رودریگز معاون رئیس جمهور ونزوئلا در لاهه از حق همه پرسی دفاع کرد. در عین حال، دولت ونزوئلا بارها اعلام کرده است که مطابق با قانون اساسی ونزوئلا، این همه پرسی بدون توجه به تصمیم دادگاه نامبرده برگزار می‌شود. روز اول دسمبر، دادگاه لاهه در ابتداء از مداخله در امور داخلی ونزوئلا خودداری کرد، اما از طرفین خواست که هیچ اقدامی که اوضاع در منطقه مورد مناقشه را وخیم تر کند، انجام ندهند.

در این بین، مادورو قول داد در همه اقدامات خود به مسیر تعیین شده توسط همه پرسی پایبند باشد، هرچند مشخص نکرد که کاراکاس احتمالاً چه اقداماتی را ممکن است انجام دهد. او گفت، «امروز نقشه سرزمین ونزوئلا با گویان- اسکیبو به طور کامل می‌درخشد.» او اطمینان خاطر داد که ونزوئلا «به طور کامل» حقوق این سرزمین را احیاء خواهد کرد.

او قبلاً در روز ۵ دسمبر، به مجمع ملی (پارلمان) پیشنهاد کرده بود که قانونی برای ایجاد ایالت گویان-اسکیبو در درون ونزوئلا تصویب کند. رئیس جمهور همچنین از ایجاد منطقه یکپارچه دفاعی در این قلمرو، تصویب طرح خدمات اجتماعی در منطقه و صدور شناسنامه ونزوئلایی برای شهروندان ساکن این قلمرو خبر داد.

به گفته ویکتور هایفتر، استاد گروه تنوری و تاریخ روابط بین‌الملل در دانشکده روابط بین‌الملل دانشگاه ایالتی سن پترزبورگ، ونزوئلا با اقدامات خود تلاش می‌کند گویان را مجبور به بازگشت به وضعیت سال ۱۹۶۶ کند، اگرچه به سختی می‌توان گفت که آیا گویان به این گام تن در خواهد داد.

کارشناس نامبرده به آژانس خبری تاس گفت: «مادورو نمی‌توانست ظهور شرکت‌های خارجی را نادیده بگیرد زیرا اکثریت مردم ونزوئلا این سرزمین را متعلق به خود می‌دانند. این نشانه روشنی است که چرا نه تنها حزب حاکم بلکه مخالفان آن نیز در این همه پرسی رأی مثبت دادند. برای مردم ونزوئلا، این موضوع مربوط به حاکمیت ملی است. اگر مادورو سکوت می‌کرد، اپوزیسیون او را به ناتوانی در دفاع از حاکمیت ملی متهم می‌نمود.

ویکتور هایفتر گفت: «نکته دیگر این است که او این کار را به طرز عجیبی انجام داد، زیرا همه پرسی در سرنوشت این منطقه بدون شنیدن نظر ساکنان آن انجام شد، که عجیب به نظر می‌رسد. هیچ کس در آنجا نیست که خود را ونزوئلایی بدانند. در آنجا افراد به زبان انگلیسی تکلم می‌کنند و افراد غیر اسپانیایی زبان، که پاسپورت گویان دارند، خود را شهروند گویان می‌دانند. به این شکل چندین نسل در آنجا بزرگ شدند. اما مادورو در این شرایط نمی‌توانست بیکار بنشیند. به همین دلیل او نشان داد که از حاکمیت ملی دفاع می‌کند. این یک نمایش قدرت بود.»

تاریخچه مناقشه

گویان- اسکیبو منطقه ای به مساحت ۱۵۹۵۰۰ کیلومتر مربع در غرب رودخانه اسکیبو است. درگیری بین ونزوئلا و گویان بر سر مالکیت این سرزمین بیش از ۱۰۰ سال است که ادامه دارد. این منطقه بیش از دو سوم مساحت گویان را به خود اختصاص داده و ۲۸۳ هزار نفر از ۸۰۰ هزار نفر جمعیت کل کشور را در خود جای داده است. این منطقه عمدتاً از جنگل های غیرقابل نفوذ تشکیل شده است، اما دارای ذخایر زیادی از نفت، طلا و مس می باشد. این مناقشه از سال ۱۸۳۱، یعنی پس از این که ونزوئلا به استقلال خود دست یافت، آغاز شد. این منطقه زیر کنترل کشور سلطنتی بریتانیا قرار داشت و دولت ونزوئلا برای حاکمیت خود بر این سرزمین مبارزه می نمود. در دهه ۱۸۸۰ در اسکیبو طلا کشف شد و اختلافات بالا گرفت تا نهایتاً در سال ۱۸۸۷ روابط دیپلماتیک بین ونزوئلا و بریتانیا قطع شد.

در سال ۱۸۹۷، طرفین صلاحیت رسیدگی به اختلاف را به یک دادگاه بین المللی در پاریس ارجاع کردند. این دادگاه از قضاتی از ایالات متحده، بریتانیا، و امپراتوری روسیه تشکیل شد. طی حکمی در سال ۱۸۹۹، دادگاه حق مالکیت بریتانیا بر حوضه رودخانه اورینوکو را لغو کرد و آن را به ونزوئلا منتقل نمود و بیش از ۹۰ درصد از مناطق جنگلی انبوه بین رودخانه های اورینوکو و اسکیبو به گویان بریتانیایی رسید.

در دهه ۱۹۶۰، اختلافات ارضی دوباره تشدید پیدا کرد. مقامات ونزوئلا حکم ۱۸۹۹ را به دلیل اشتباهات رویه ای احتمالی که تنها چند دهه بعد ظاهر شد، «باطل و بی اعتبار» اعلام کردند. گویان در سال ۱۹۶۶ استقلال خود را از بریتانیای کبیر به دست آورد و توافق نامه ژنو را با بریتانیا و ونزوئلا در مورد نیاز به حل و فصل مسالمت آمیز اختلاف ارضی امضا کرد.

اکنون پس از گذشت ده ها سال، یافتن راهی برای خروج از منازعه بین دو دولت دشوار است. در سال ۲۰۱۸، گویان از دیوان بین المللی دادگستری خواست تا این موضوع را یک بار برای همیشه حل و فصل کند. دادگاه دادگستری سازمان ملل، بررسی شکوائیه گویان علیه ونزوئلا را در مورد تعیین مرزها بر اساس تصمیم سال ۱۸۹۹ قابل قبول دانست.

ولی کاراکاس معتقد است که بررسی این درگیری در صلاحیت دیوان بین المللی دادگستری نیست و مطابق با کنوانسیون ژنو بر تعیین خطوط مرزی از طریق مذاکره مستقیم با گویان اصرار می ورزد.

با در نظر گرفتن زمینه این اختلافات، اوضاع در منطقه رو به وخامت است، زیرا در سال ۲۰۱۵ در این منطقه میداین نفتی حاوی حداقل ۱۰ میلیارد بشکه نفت کشف شد و گویان امتیاز استخراج نفت در فلات قاره را در اختیار شرکت اکسون موبیل نهاد، که حد و مرز آن تعریف نشده است. اکسون موبیل پیشاپیش از آغاز استخراج نفت در حوضه نفتی سوم (پایارا) بلوک استابروک که به بزرگی ۲۶۸۰۰ کیلومتر مربع است خبر داد. این امر باعث می شود تولید نفت در این بلوک در سال ۲۰۲۴ به ۶۲۰ هزار بشکه در روز و در سال ۲۰۲۷ به ۱،۲ میلیون بشکه در روز برسد. هفت شرکت چندملیتی دیگر از جمله شرکت ملی نفت فلات قاره چین، قطر انرژی و توتال انرژی نیز مجوزهای را از گویان برای کشف میداین فراساحلی دریافت کرده اند.

مادورو خود اظهار داشت که همه پرسى در ونزوئلا پاسخی به «تحریک های گویان، اکسون موبیل ... مانورهای نظامی مشترک با فرماندهی جنوبی نیروهای مسلح ایالات متحده امریکا و پاسخی به تهدیدات مبنی بر تاسیس یک پایگاه نظامی در خاک گویان-اسکیبو علیه ونزوئلا است تا فضای دریائی در مناطق نامحدود و در دریاهائی که از نظر قانونی به ما تعلق دارد را از ما سلب کند.»

آیا درگیری تشدید خواهد شد؟

بادر نظر گرفتن پیش زمینه رویدادهای منطقه، خطر یک درگیری بزرگ جدید به طور فزاینده ای در رسانه ها مطرح می شود. به گزارش گاردین، تنش بین دو کشور به اوج بی سابقه ای رسیده و این نگرانی وجود دارد که مادورو با استفاده از مناقشه دیرینه با برانگیختن احساسات میهنپرستانه بتواند کشور را به ورطه جنگ بکشانند. هیو تاد، وزیر امور خارجه گویان، گفت که ونزوئلا «در سمت باطل تاریخ» قرار دارد و مردم منطقه مرزی بسیار نگرانند.

به نوشته این روزنامه به نقل از تحلیلگران، با افزایش تنش های دیپلماتیک، یافتن راهی که به هر دو طرف اجازه دهد آبروی خود را حفظ کنند، به طور فزاینده ای دشوار می شود. اخیراً، ارتش ونزوئلا یک باندپرواز در نزدیکی مرز مورد مناقشه ایجاد کرد و عرفان علی، رئیس جمهور گویان، شب را در یک اردوگاه نظامی در محل گذراند. او گفت که "هر سانتیمتر مربع" اسکیبو متعلق به سرزمین اوست و قول داد از منطقه دفاع کند.

وی گفت پس از پیشنهاد مادورو مبنی بر تبدیل منطقه مورد مناقشه به ایالتی جدید در داخل ونزوئلا، ارتش گویان در حالت آماده باش کامل قرار دارد و او با ارتش امریکا مدام در تماس است.

در این بین، دادگاه بین المللی دادگستری سازمان ملل متحد رای داده است که ونزوئلا باید از انجام هرگونه اقدامی که بتواند وضعیت مناقشه را تشدید کند، خودداری نماید.

دولت گویان قصد دارد به شورای امنیت سازمان ملل رجوع کند تا خواستار راه حلی برای این وضعیت شود. رئیس جمهور این کشور همچنین قصد دارد در مورد تشدید تنش با آنتونیو گوتش، دبیرکل سازمان ملل متحد، نمایندگان سازمان کشورهای امریکائی (OAS)، ایالات متحده، برزیل و فرانسه گفتگو کند.

در عین حال، کارشناسان روی هم رفته بر این باورند که درگیری بین ونزوئلا و گویان به رویارویی مسلحانه تبدیل نخواهد شد.

«این یکی از قدیمی ترین و پایدارترین درگیری ها است. منطقه مورد مناقشه اسکیبو در حال حاضر توسط تعدادی از شرکت های نفتی ایالات متحده کنترل می شود. در این شرایط، ونزوئلا طبیعتاً علاقه ای به داشتن یک کویت جدید در کنار خود با تمام عواقب ممکن آن ندارد. ولادیمیر سودارف، رئیس مرکز مطالعات سیاسی در مؤسسه امریکای لاتین آکادمی علوم روسیه و استاد مؤسسه دولتی روابط بین الملل مسکو، در مصاحبه ای با آژانس خبری تاس گفت: با این حال، معتقد نیستم که کار به درگیری مسلحانه علنی کشیده شود.

کارشناسان همچنین به غیرقابل مقایسه بودن ارتش های دو کشور اشاره می کنند. ارتش ونزوئلا یکی از بزرگترین و بهترین ارتش های امریکای لاتین است، در حالی که نیروهای مسلح گویان بیشتر خصلت نمادین دارند. به نظر ویکتور هایفتز «علاوه بر این، مرز بین دو کشور منطقه ای صعب العبور است و جنگ در آنجا بسیار دشوار می باشد.» او گفت: «ارتش ونزوئلا برای مدت طولانی تجربه رزمی نداشته است و در اصل تمام مدت برای دفع مداخله احتمالی ایالات متحده - در دریا و هوا، اما نه برای نبرد زمینی - خود را آماده کرده است.» کارشناس نامبرده عدم حمایت سایر کشورها از ونزوئلا را عامل مهمی برای جلوگیری از آغاز درگیری مسلحانه توصیف کرد.

به گفته هایفتز «حتی کشورهایی مانند برزیل یا کوبا و اخیراً کلمبیا که ونزوئلا با آنها روابط خوبی دارد، تاکید می کنند که رویکرد نظامی مشکل را حل نخواهد کرد. روسیه نیز اشتیاقی به افزایش این تنش نخواهد داشت، زیرا ما روابط خوبی با ونزوئلا و گویان داریم. هند با نگرانی به این صحنه می نگرد، زیرا یکی از بزرگترین خریداران نفت

ونزوئلا است. علاوه بر این، ۴۰ درصد جمعیت ونزوئلا هندی تبارند و هند با دقت اقدامات ونزوئلا در مقابل گویان را دنبال می‌کند.»

رسانه‌ها اشاره دارند که مادورو می‌تواند کارت اسکیو را به عنوان بخشی از سازوکار انتخاباتی برای انتخاب مجدد خود به ریاست جمهوری در سال ۲۰۲۴ بازی کند. سی‌ان‌ان با استناد به نظر کارشناسان گزارش داد که پیامدهای عملی همه‌پرسی در ونزوئلا بسیار ناچیز خواهد بود و تبدیل اسکیو به یک ایالت جدید ونزوئلا بعید به نظر می‌رسد. با این حال، مادورو «می‌تواند در بحبوحه مبارزات انتخاباتی دشوار برای انتخاب مجدد، از نظر سیاسی سود برد.» به گفته ویکتور هایفترز، تمایل مادورو برای انتخاب مجدد به عنوان رئیس‌جمهور یکی از عوامل مؤثر در همه‌پرسی بود، اما نه تنها عامل آن.

او گفت: «بعید است که او بتواند تنها به این دلیل دوباره انتخاب شود، اما طبیعتاً او باید موقعیت خود را تقویت می‌کرد زیرا نظرسنجی‌های اخیر حاکی از کاهش محبوبیت او بین مردم است.»

برگرفته از: آنتی‌اشپیگل

منتشر شده در تاریخ: ۷ دسامبر ۲۰۲۳